

ВІСТНИК

(Nachrichtenblatt
des Bundes
zur Befreiung der Ukraina)

Союза визволення України

Виходить що тижня в неділю.

Річна передплата виносить 10 К. (4 рублі), піврічна 5 К. (2 рублі), квартальна 3 К. (1·20 рублі). :: Ціна сього числа 30 сот. (15 коп.).

Редагує Комітет.

Видає і відповідає за редакцію: **Волод. Біберович.**
Адреса редакції: Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II. Stiege,
Tür 19. Адміністрація: Tür 6.

Менших рукописей і віршів не звертаєть ся; з приводу того не входить ся в ніяку переписку.

II. рік.

Відень, 26 грудня 1915.

Ч. 59—60.

Просимо наших читачів і прихильників як найшвидше відновити передплату на 1916 р. і з'єднувати нам ласкаво як найбільше нових передплатників.

Війна й Україна.

V.

Невдачу Мазепинщини спричинили різні обставини, яких годі було передбачити, й тому сам вислід, хоч який він фатальний у нашій історії, свідчить про політичну вартість руху. Правда, Мазепинщина не без темних боків, а найтемніший той, що велика частина тодішньої української суспільності так безкритично й розмірно легко дозволила вмовити в себе неетичний, „зрадницький“ характер великого зриву... Се показує наглядно, що народні маси, серед них і духовенство, стояли зовсім низько щодо національно-політичної свідомости. І тут саме поясненне, чому катастрофа 1709 р. й українська еміграція — її наслідок — не відіграли в історії нашого відродження такої ролі, як угорські повстання 1703—1711 й 1848—1849 та еміграції по них, або польські з 1831 і 1863 рр., сербські з поч. XVIII в., болгарські з поч. XIX в. і т. ин. Воно й не диво, сурогат української державности, яким була тодішня гетьманщина, був твором і занадто фрагментарним і занадто молодим, щоб устиг до того часу перекопити різні елементи української суспільності в одно суцільне й органічне національно-політичне тіло. В таких обставинах українська сепаратистична ідея, в своїй основі консервативна, не могла остояти ся супротив розмаху нового російського абсолютизму, промощеного реформами Петра В. Дерево, посаджене Б. Хмельницьким, зішло не тільки на верхах, а й у коріні. Полишила ся лише стара форма, форма історичного індивідуалізму, в яку треба було вложити новий зміст. Та на нього треба було ждати ціле століття з наддатком; випередила його глуха тишина, якої давно не було на українських землях, переривана від часу до часу примітивним виладуванням соціальних суперечностей серед мас.

В таких обставинах проходить велика війна в середині XVIII в., яка в дечім подібна до нинішньої хуртовини, — т. зв. семилітня (1756—1763) — минула без прямого впливу

на Україну, тим паче, що мотиви сеї війни лежали зовсім осторонь України (австрійсько-пруський конфлікт). Военна роля Росії в сих боротьбах зміцнила її політичне становище так, що Катерина II перш усього довела діло реформи Петра I до краю, скасувавши Гетьманщину та Січове товариство. У звязи з вислідом семилітньої війни були й розбори Польщі. Перший із них (1772) звязав дідицтво Ростиславичів і Романовичів з Габсбурзькою монархією; другий (1793) і третій (1795) довершив сполучення майже всеї решти з задніпрянською Україною.

Як треба оціняти отеї події зі становища історичного розвитку нашої нації? Чи розбори Польщі plus у нашій історії, чи minus? Особливо се питання важне щодо тих земель, які опинили ся наслідком розборів у межах російської імперії. Сього питання не порушено досі в українській національній (кладу натиск на се останнє слово) історіографії, тому думки про нього будуть різні. З одного боку річ безсумнівна, що в розборах Польщі доконало ся зеднання українських земель, якого годі було досягти Хмельницькому, Виговському, Дорошенкови, Мазепі, Палієві; та з другого боку певне й те, що в результаті умови національно-політичного життя українського народу на тих землях не стали кращі, лиш тяжпі, що, — як образно висловив ся Шевченко, — „Польща впала тай нас роздавила“. Сю суперечність можна розв'язати посередно, коли завдамо собі питання: „який був би правдоподібний розвиток українського національного життя, якби польсько-російська границя зперед 1772, чи там 1793 р. зостала ся й на дальше?“

Польща, як державно-політичний організм, однаково була неприхильна розвитку української національної думки, як Росія, хоч обі держави були щодо свого політичного характеру антитезами (тут царсько-бюрократичний абсолютизм, там шляхотський), одначе можна-б сподівати ся, що

старосвітський парламентаризм Польщі був би в XIX в. підпавав таким новочасним перемином, що в його межах українство знайшло-б було можливість свого політичного виразу й розвитку (в польським парламенті Українці були-б найсильнішою недержавною національною групою); значить — у політичнім напрямі приналежність правобічної України до Польщі може й давала-б була деякі користи в порівнянні з автократичною Росією. Та одночасно ще більше правдоподібно, що національний рух на польській Україні мав би характер „загально-руський“, себто був би в своїй основі московфільський. З сим політичнім русофільством було-б ішло в парі й культурне: язиково-літературне. В такім разі національний розвиток Українців міг пійти по зовсім иншій лінії, міг стати річкою, що поплила-б простенько в „руське море“. Колиб знов хто, переціняючи поодинокі прояви духового життя польської України до 1795 р., хотів вірити в перемогу народнього, людового елемента в літературній мові, то не міг би замикати очей на иншу, не меншу небезпеку для українства: утворення двох або трьох літературних мов серед нашого народу. Обі сі небезпеки впали наслідком прилучення Правобережя до Росії. До того часу польські Українці знали тільки один фронт у боротьбі за

свою національно-політичну індивідуальність — польський; з сею хвилею опинили ся вони перед новим, другим фронтом — московфільським й українська національна ідея мусіла скристалізувати ся всесторонно. Продуктом сеї кристалізації й одночасно угловим каменем у розвитку української національної думки став Правобережець, „польський“ Українець — Шевченко. Без Шевченка сьогодні й подумати годі українства, а без розбору Польщі годі подумати Шевченка, як того, що потягнув незатерті вже більше національні межі, як від Польщі, так і від Москви. Осея кристалізація українства доконала ся в тісній звязи з тими новочасними ідеями, які проголосила велика французька революція 1789 р. та які рознесла по світу страшна хуртовина Наполеонських воєн (1797—1815).

Очевидна річ, що злучення більшости українських земель під панованнем автократичної, національної й консервативної Росії зробило иншу небезпеку грізною — небезпеку зіпхнення українства до ряду російського провінціалізму. Та на перепоні сьому станув факт із першого розбору Польщі: прилучення Галичини до Австрії й повільне будованне на сій землі українського Піємнту.

С. Томашівський.

Російські воєнні цілі.

У великій музичній залі говорив у суботу в вечері дня 11 грудня заходом товариства „Німецька Сторожа“ (Deutsche Wacht) професор тібінгенського університету Галлер, відомий знавець російської держави й її історії, про „російські воєнні цілі“. Професор Галлер уродив ся в Естонії й одержав наукове образование в Ревелі й Дорпаті. Він був членом пруського „Історичного Інституту“ в Римі та працював на університетах в Марбургу й Гіссені, а в 1913 р. покликано його до Тібінгену. Визначна тема, особа референта стали незвичайною притягаючою силою, гостей була велика сила, публіка дібрана.

Росія — се заборча держава, говорив проф. Галлер. Повстає питання, чи перестане вона по 1915 р. бути такою, чи шукатиме свого розросту в інших напрямках? 1914 р. був тільки фазою, закінченням довгого розвитку.

Східна Галичина була першою воєнною цілю Росії, не тільки мілітарно, але й від початку також політично. Її прилучення мало бути довершенням російської народньої єдності. „Червона Русь“ се величезне питання, з ним звязане повстання могутньої російської держави, від нього залежить її будучність. Істнування українського народу в Росії урядово заперечують, одначе Українці почувають себе окремою нацією. Українська інтелігенція протиросійська та творить трівку небезпеку. У східній Галичині, австрійській часті України, живе чотири мільйони Українців, Львів се духова столиця, навіть і для російських Українців, тому можна було зрозуміти тріумф Москалів з приводу зайняття Львова й Перемишля. „Національна єдність Росії довершена“, мало значити: Тепер забезпечена Росія перед розпадом через еманципацію російської України.

Другою цілю були Пруси. Нова Росія, мали повстати по прилученню Східних Прус. Як далеко йшли наміри, не ясно, бо їх здушено в зародку. Російська публіцистика йшла в своїх домаганнях перед війною дуже далеко, вона домагала ся Прусів до Кіля, аж до Лаби; чейже була се всеславянська

ідея — придбати всіх німецьких Славян, усю колись славянську землю. Може й були-б задоволили ся границею Висли, але аж до Висли йшли заборчі пляни певно. Се ніякі видумки, але історичні традиції, послідовний розвій котрих можна вияснити з польського питання, з господарсько-політичних і маринарсько-стратегічних причин.

Східної Галичини та Балтійського моря не придбано. Щойно згодом застановляли ся над Царгородом. Тут були міродатні відомі релігійно-церковні, господарсько й торговельно-політичні бажання. Зразу не пляновано походу на Царгород; війна мала зробити вільною дорогою через Берлін і Відень. Потім хотіли утворити новий балканський союз, узяти Туреччину між два вогні та розвалити її. Англійське супротивлення було-б тут зостало ся без сили: Царгород, Вірменія, Мала Азія, панованне в Чорнім морі, вільний доступ до Середземного моря були-б як зрілі овочі впали в руки Росії. Старий російський ідеал був би сповнив ся, цісарська столиця над Золотим Рогом російська, царь паном нової, останньої світової держави.

З усіх тих величностей ніщо не сповнило ся. Росія стратила великі області. Головна втрата дотикає Польщі й Литви, тим більше, що втрата Польщі дуже діймаюча як висунене забороло. Одначе ми мусимо в Польщі мати ся на осторожності. В Балтійським морі ми все ще zagrożені; Росія лишила ся надбалтійською могутністю, вона навіть зміцнилася на Аляндських островах, боротьба за Балтійське море не скінчила ся, з останків свого давнього становища можуть її наново підійняти Москалі. Правда, здасть ся, що Царгород як воєнна ціль пропащий для Москалів. А все-таки могла-б Росія найти ще можливости робити заходи дипломатичною дорогою. Раз стояла вона там найсильніше, коли зрезигнувала з Царгороду, в адриано-польським мирі 1829, у договорі з Гункіаром Скелессі 1833.

Треба тішити ся побідами, котрі вибороли німецькі війська саме над Росією, але й не треба тратити міри в ра-

дості. Росія страшно ослаблена, але її ще не приневолено занехати цілей її політики, задля котрих розпочала війну. Як що задумуєть ся приневолити Росію покинути історичні цілі її підбою супроти заходу, то треба її викинути з тих становищ, з котрих може вона до них простувати. На сході

лежить історія Росії, Москва се орієнтальне місто, велике князівство Московщини се азійський державний устрій. Сибір, Туркестан, центральна Азія — се будуччина Росії, туди понесла вона культуру. З кожним ступнем на захід нишила вона культуру.

З російської України.

Допись з Київса.

(Дорогою через неутральні держави одержали ми з деяким зрозумілим у таких випадках спізненням цікаву допись, на яку звертаємо увагу наших читачів).

До евакуації відношенне у всіх однакове: як треба буде тікати, тікатимемо. Але характеристично, що тікають лише з примусу, коли військо дає приказ виїздити. Речинець на збори дають звичайно дуже малий, 24—48 годин. Хоч останніми часами горожанські власти в деяких місцях оповіщають населенне, що виїздити в разі евакуації мусять лише муштини від 17—45 літ (в інших місцях до 50 літ), здатні до військової служби, але військо примушувало тікати всю людність, кермуячись військовими наказами. Відступаючи, російське військо нищить усе, що можливо, рабує все, що лишаєть ся. Се роблять не лише козаки, але й регулярне військо, зясовуючи своє поведженне: не треба Німцям лишати.

Тікаючи, селяне старають ся забрати на свої вози, як можна, найбільше. Та що вони можуть забрати, коли на тихже возах мусять везти цілу свою родину, а часто-густо і своїх родичів? Мені оповідав один з утікачів, що їх валка, наїхавши на піщаний шлях, мусіла просто на дорогу висипати все, аби не зарізати коней. Та ті, що мають вози з кіньми, ще щасливі, можуть ще хоч що небудь увезти, мають спромогу за гроші їх ще продати. Біда тим, у котрих військові власти реквірують коней, худобу та видають реквізиційні квіти. Сі лишають ся без нічого. Бо казначейства, до котрих звертають ся з сими квітами, починають шукати за спинками сих квітів, а сі спинки лишають ся в військових відділах, що провадили реквізицію. Я не чула ще ні за одну особу, щоб дістала гроші на сі квіти. Земства й інтендантура по дорогах, де йдуть утікачі, провадять покупку худоби для потреб війська й платять за все готівкою, хоч, розумієть ся на теперішні ціни платять дуже дешево, купуючи на живу вагу.

Бачила я табори втікачів коло Київса (в місці не дозволяють лишатись), бачила, як проїздили по Київсу. Вози, вже до половини порожні, мусіли дорогою продавати. З буд — на кожному возі з полотна на обручах буда, як на жидівських балагулах — визирають зі здивованнем голови жінок і дітей. Вони прецінь крім ярмарків коло своєї Калинівки ніколи світу не бачили. Тепер довелось побачити. Та не всі дивлять ся. Багато їде, похиливши голови, не звертаючи ні на кого уваги. Їм уже тяжко на світ Божий дивитись. Я ніколи не забуду одного воза. Їхав він на Хрещатику. Правив кіньми здоровий сороклітній мужик, а під обоїми руками з правого й лівого боку стояли дві невеличкі дитячі домовини, одна синя, друга жовта. Сунув віз з сим страшним українським прапором, селянин ні на кого не дивив ся.

Втікачів на підводах з Волині спрямовують переважно до Катеринославщини. А що в ними там буде, свідчить доля Німців кольоністів, котрих у першу голову нагнали з Волині. Треба завважити, що всі ті кольоністи були заможні, мали коней, гарні вози, далеко більше від наших ту-

тешніх селян могли забрати. До того мали й деякий гріш. А поїхавши до Катеринославщини, мусіли йти з торбами Христа ради хліба прохати, бо не було вже ані чого їсти, ані за що хліба купити.

Безконних, або в котрих реквірували або купили вози з кіньми, садовлять в товарні вагони й посилають до Самарщини. Перераховують, скільки людей у вагоні, пишуть накладну, — і вїо — поїхали: „40 человек, станція атправленія Олика, ст. назначенія Самара“. Дивила ся я на сю накладну, а з голови не могла відійти думка: а що там з вами буде?

По дорогах, де йдуть утікачі, по більших залізничних стаціях організують земський та городський союзи Татянинський комітет запомогі, переважно даючи лише їсти, хоч і в одїжк велика нужда. Ся остання потреба сливе не задоволяєть ся. Та й з їжою справа стоїть погано, кепсько зорганізована. По декілька днів не дістають утікачі їсти. Пропали-б з голоду, якби не свої запаси. І як звичайно найгірше приходить ся дітям. Молока немає. Українське добродійне товариство „Общество помози населенію юга Росії, пострадавшему отъ военныхъ дѣйствій“ одкрило на ст. Київ — товарний харчовий пункт, де відразу денно почало годувати 600 людей, намагаючи розширити свою діяльність до годовання всіх пореїзджаючих утікачів. Та покищо нестас на се засобів. Другий харчовий пункт мало ся відкрити на пристані для тих, що їдуть на парходах і берлинах. Видаєть ся на обід або вечеру 2 фунти хліба та 1/4 кл. сала. Дітям замість сала по два яйця. Поїзди з утікачами бувають лише переїздом у Київі, відразу відправляють їх за Дніпро на стацію Дарниця, тому більше одного разу тим самим не приходить ся давати. Цікаве явище. На сих утікачів усі міські та земські управи дивлять ся, як на сарану, котрої всякими способами треба спекати ся. Так, київська міська рада таки добила ся, аби втікачів, котрі їдуть на полуднево-західних залізницях, не направляти через Київ, а через Хвастів-Знамінку, хоч се для подорожних до Самари цілком не по дорозі. Аналогічні проекти йдуть і від усіх інших міських рад. Передбачають, що сі сотки тисяч людей прийдесть ся годувати.

Селяне кидають свою землю в останню хвилину. Цілком инакше заховуєть ся інтелігенція. Боячись навали людей при оголошенню евакуації, інтелігенція починає збиратись далеко ранійш. Так, у Київі, коли в початку серпня оповіщено майбутню евакуацію шкіл і державних інституцій, почалось щось неможливе. Німецьке військо було ще за Сарнами, 300 верств від Київса, а на двірці робилось уже щось неймовірне. По 10—15 рублів платили, щоби дістати білет, по 5 рублів носильникови, щоби всунув в вагон, бо-ж на самому білеті не поїдеш. За які небудь вигоди й не думати! Богу дякувати, коли можна стояти

в вагоні. Річи продавались за безцінь. Так роля дехто пускав за 50 рублів. Якесь божевілле огорнуло людей, хоч по російських часописах писалось і пишеться за німецькі звірства, але з ким не приходилося говорити, в один голос усі говорили: „Ну, з Німцями якось можна-б ще дати раду, але козаки — ось біда. Як перебути наперед козаків, краще втікати“. І втікають, боячись свого власного війська більше за німецьке. До сього можна додати цікаву ілюстрацію. В початку серпневої паніки в Києві представники київської думи їздили з купою ріжних прохань до Іванова, головного начальника полуднево-західного фронту. Між иншим прохали, щоб у разі евакуації Києва останні виходили з Києва не козаки, а якась регулярна кавалерія. Іванов обіцяв се. Щодо власників каменниць, крамниць, землі тощо, то вони заховують ся більше-менше, як і селяне: „Сеж мов добро можуть Німці сконфіскувати“. Було по російських газетах, що Німці дають по зайняттю якогось терену три місяці часу на поворот властителів, пізнійше се майно вважається *res nullius* (нічье), переходить на власність центральних держав. І ці властителі без ріжниць щодо національності тримають ся, скільки можуть, коло свого майна. Не мають спромоги лишитись самі, видають ріжні акти комусь з тих, що лишають ся. А що певних людей мало, пропонують платню за стереження майна. По 100 й більше карбованців на місяць. Нікому не хочеть ся прощатись з своїм добром. Лише селянам немає з чого платити за сторожу, немає кому платити.

Паніка в Києві перейшла. Крім урядових заспокоювань багато причинив ся до сього поворот назад до Києва частини втікачів. Лівобережні міста й центральна Росія так переповнені втікачами, що сливе неможливо знайти хати, дорожня на все страшна. Ось і повернули на якийсь час до Києва. Кажу „на деякий час“, бо загальна думка, що Київ заберуть Німці. Чи ціле Правобережжя, — на се ріжно

дивлять ся, але Київ заберуть. Хто й змагається з сим, то говорить так, аби себе переконати в сьому. Має звичайно якесь нерухоме майно, яке й примушує його так говорити. В військових кругах, з ким мені приходилося тільки говорити, тримають ся сієї самої думки. Військо збирається ставити завзятий опір, се-ж мати „городов русских“, — але з утратою Києва вже примирились. Будують декілька лній окопів, останній ряд уже перед самим Києвом (Пуща Водиця), але рівночасно будують через Дніпро постійні деревляні мости (від Катеринослава до Ромен 7 штук) на випадок відступлення Києва. Повторюю, хоча Київ і збирають ся завзято боронити, проте його вважають вже сливе не своїм.

Українська старша інтелігенція з резервою відносить ся до можливого приходу Німців. І вона певна про прихід Німців у Київ, та непевна, чи не повернеть ся після замирення Київ назад до Росії. З сього й випливає позиція української інтелігенції, до нічого не ангажувати ся, чекати, що буде далі. Молодь, як молодь, звичайно більш енергічна, більше рішуча. Були в Києві на громадах ріжних вищих шкіл збори, де дебатовалось над відношенням до можливого приходу Німців. І було над чим дебатовати. Молодим небезпечно лишатись, — сливе-ж усі „воєннообязанні“. Хто лишиться, сливе дезертує. Та знову з другого боку й їхати немає їм куди. Звичайно дуже мало дістають з дому, мусять підробляти лекціями тощо. Мають у Києві знайомих, знають обставини, якось могли жити. А їхати в якийсь Ростов, де страшна дорожня, де сливе неможливо знайти заробітку та до того ще й не можна бути певним, чи буде там якась наука, чи лише збори до неї. В політехніці напр. говорив один з професорів, що хоч і перенесуть політехніку, то вчення не буде, бо не можливо дати ради з практичними зайняттями та лабораторіями. Не диво, що молодь не дуже хоче їхати.

Маруся.

Незабутній пам'яті Костя Паньківського.

Перечитуючи одно з оповідань нашого відомого письменника Осипа Маковея, ми бачимо в головнім герою не одну рису, дуже вірно підхоплену з діяльності й характеру Покійника. Герой оповідання видає українські книжки, „Письмо для народу“, все без зиску, бо „хтось же мусять видавати“. „Література розвивається, читачів шораз більше“. „Коли чоловік може що доброго зробити, то чому ж не зробити?“ Тим більше, що в нас такі відносини, що „тисяча людей дармує, а один працює. Як уміє, так і працює, але не сидить, згорнувши руки“. На видавання книжок він не жадує грошей. „Се видаток для громади, а не для себе“.

Колись був на теології, але з семінарії прогнали його за якісь заборонені книжки. Потім скінчив агрономічну школу в Відні, одначе такої посади, якої бажав, не було, а такої, як йому давали (й на якій, додамо, треба-б було працювати проти свого народу, проти своїх переконань або бо-дай бути пасивним супроти народньої роботи), він не хотів. Усе був характерний. Без праці його не можна було представити собі. Праця давала йому розраду, приносила тихе вдоволення. Мусів помогати родині у часі, коли сам був безпомічний. Напрацював ся на трьох братів, коли батько був немічний і помер, напильнував ся їх, нажурив ся так, що годі було завчасу не посивіти. Але всіх трьох вивів у

люде. Не дбав про чужу ласку, не заваджав нікому, а працював за двох, за трьох.

На весіллі брата він закликає коротко, але палко до складки на будову українського театру, відбирає передплату на часопись, рахунки котрої веде безплатно. Хоч не мав урядового титулу, але на почесних титулах йому не збувало. „Був доглядачем інституту для учеників, редактором „Письма для народу“ та власних видавництв, виділовим чотирьох товариств, членом десятих товариств, між иншим і читальні в своїм ріднім селі, до того був також коректором книжок, видаваних власним коштом“. Що більше, єї титули не давали здебільшого ніякого зиску, „але зате вимагали багато роботи, нераз стільки, що не міг собі дати ради. А що мав хвальну звичку не кидати незробленого, то бувало сидів пізно поза північ при лямпі й томив свою сивіючу голову та короткозорі очі“. „До кавярні й шиночку не заходив ніколи“. Ось його програма тільки одного дня: „Треба вислати число газети передплатникам, передати зібрані на весіллі гроші комітетови будови театру, зробити коректу двох аркушів свого видавництва, піти до каси ощадности вийняти п'ятдесятку, щоб заплатити друк, порухувати касу інституту, а тоді в вечері піти на два засідання виділів товариств, одно о п'ятій годині, друге о сьомій“.

Наскільки авторови отсих стрічок відомий Покійник з довголітньої знайомости, наведена характеристика схоплена без сумніву з характеру Костя Паньківського. Зокрема мав би велике виховуюче значіння для dorостаючої молоді докладний малюнок характеру й діяльності сього невпинного, неструдженого патріота, котрий усе жертвував ся українській справі цілою душею й на її вівтарі зложив би був у разі потреби останню сорочку.

Покійник був сином священика в Ришкській Волі, арославського повіту, в Галичині. Родив ся 1855 р. Гімназію скінчив у Перемишлі та вступив на теологічний відділ у Львові. Та доля хотіла, що тодішня управа львівської духовної семінарії, зложена з москвофілів, прогнала його з семінарії за те, що мав, бачите, „зустрічати ся з Франком“. Покійник перейшов на академію для хліборобства в Відні й тоді мав нагоду виявити свою незвичайну діяльність у студентськiм товаристві „Січ“. Одначе покінчення й сеї школи не дало йому хліба в руки, бо йому відмовили місця в державній службі як „політично—підозрілому“.

І сей „страшний злочин“ в очах польських верховодів, за котрий не дав того, що міг, не один визначний український талант, і сей „страшний злочин“, котрий переплачували звихненням раз обраного життєвого напрямку найкращі одиниці споміж галицьких Українців (напр. сливе одинокий кандидат на катедру української літератури на львівськiм університеті др. Франко — не одержав її), пхнув Покійника на поле української громадянської діяльності та зробив з нього невсипущого каміняра в усіх областях української національної роботи. Й треба було тої величезної любови до свого народу, треба було тої непохитної віри в побіду української ідеї й певної кращої будучности, котрої ніякі розчарування не були в силі вигнати з серця Покійника, щоб свою життєву долю звязати з тодішніми слабими й хисткими українськими організаціями. Та задивлений в ясну ціль кращого завтра для українського народу й наскрізь перейнятий потребою праці, праці й праці, він не зразив ся найбільше тернистим шляхом, хоч якими великими перешкодами й тому мав се щасте бачити щораз кращі успіхи своєї діяльності для себе та свого народу, щораз більшу побіду українського національно-свідомого елемента над свідомими й несвідомими перекинчиками. Й сьогодні, коли його тіло спочило в столиці України, Києві, його дух витає між нами, бо лишив по собі такі великі сліди своєї діяльності, бо зробив своє імя невмирущим і поставив його в першiм ряді найвизначніших українських діячів.

Не було українського товариства, до котрого не належав би Покійник, коли почав свою громадянську діяльність, не було українського видавництва, котрого не піддержав би матеріально й морально. Сливе всі львівські українські товариства вибирали його до виділу й усюди поручували йому ролю, що вимагала найбільшої праці. Золотими буквами записав ся в історії „Просвіти“ як виділовий, оснуватель бібліотеки, для котрої подарував дуже багато книжок, і довголітній безплатний бібліотекар, як редактор часописи „Читальня“ й книжечок. Не менші його заслуги для „Українського педагогічного Товариства“ як дуже діяльного виділового, як редактора „Дзвінка“ та книжечок, як дуже щедрого жертводавця на цілі сього товариства, зокрема на бурси. Як довголітній управитель „Інституту св. Миколая“

сього товариства для гімназійних учеників — дбав усе про дійсно родинне та високо патріотичне виховання порученої собі молоді. На сiм становищі виховав ряд щирих робітників на нашій народній ниві, а в усіх вихованців без виїмки полишив як найкращу пам'ять і вдяку. Довгі роки працював безплатно в виділі „Наукового Товариства ім. Шевченка“ перед його реорганізацією й після того, був у своїм часі редактором „Зорі“, поклав великі заслуги для касоводства товариства, заложив його бібліотеку. Коли мова про видавничу діяльність Покійника, треба згадати про редакване ним „Зеркало“, а ширшій нашій суспільности відома „Дрібна Бібліотека“ (кільканадцять томиків), видавана його власним коштом. Й багато інших видань завдячує йому чи грошеву підмогу, чи редакцію, чи одно й друге разом.

Як зачали в нас повставати фінансові й господарські товариства, Покійник брав у них найживішу участь. З його діяльністю тісно звязаний розвій „Краєвого Союзу кредитового“, для котрого найбільше заслужив ся. За своє знання фінансових й економічних справ, за незвичайну працьовитість, за дуже солідне виповнювання взятих на себе обов'язків став директором сеї інституції й багато добра зробив українській суспільности ще в останнім році свого життя в часі російської інвазії. На становищі директора заложив і редагував декілька літ економічний місячник „Економіст“ і бібліотеку в цілі поширення кооперативних думок. Був директором „Видавничої Спілки“, членом „Комітету для будови українського театру“, членом надзвичайної ради „Дністра“, членом управляючої ради „Народної Торговлі“ і т. д. і т. д.

Кожде національне та громадянське підприємство зєднувало його як одного з перших своїх виконавців. Забрав голос у всяких справах по часописах, а на кожду потребу українського товариства чи інституції відкликував ся щедрою грошевою підмогою. В філантропійности його годі було перевищити. Мостячи собі життєвий шлях власною працею, він став дуже чутким на людське горе та нераз можна було вчитати в його лиці вислів розпуки або побачити сльозу в його очах з тої причини, що не було в нього можности так зарадити людському горю, як бажало того його чоловіколюбне серце.

Як Шевченків „Кобзарь“ і твори інших українських письменників у Росії „налили раз добром“ його чисте серце, так не охолонуло воно вже ніколи. Понукою його діяльності була все Україна без кордону. З найвизначнішими діячами російської України стояв у близьких зносинах, приймав їх у себе в часі їх гостини у Львові, відвідував їх, коли був у Києві. Дім Паньківського був одним з тих нечисленних українських домів у Львові, в яким особисто запізнавали ся Українці з австрійської й російської України. Зокрема українська еміграція з Росії найшла у Львові в Покійникови найщирішого порадника, помічника й батька. Не диво, що Покійного знала добре як виїмкового патріота ціла широка Україна.

Скільки думок не родило ся в голові Покійника, подиктованих усе розумінням справи. От хочби згадати плян утворення приюту для українських журналістів.

Помер Покійник, вивезений Москалями як закладник зі Львова, у Києві дня 16 листопада.

У своїй високо-патріотичній праці находив Покійник усе найбільшу підпору та поміч у своїй дружині Йосифі,

котра з повним зрозумінням відносила ся до думок і діяльності Покійника. Покійник осиротив трьох синів. У глибокій горю Патріотки-Вдови хай стане розрадою той щирий жаль, яким перейнята вся Україна з причини втрати одного

з найкращих своїх синів, і та незабутня пам'ять, яку прибав собі Покійник в українського народу своєю невтомною працею, своєю божевільно-гарячою любов'ю до України, своєю ідейністю, повним посвяченням себе для української справи.

Польська активність.

Про те, з якою активністю візьмуть ся Поляки по війні до праці на всіх полях національного життя, можемо судити по початках їх роботи на нашій національній території, як також по їх культурній силі, якою вони розпоряджують у своїх більших центрах. В їх культурній роботі звертає на себе увагу передусім її скоро кристалізація.

І так у Люблині польська преса росте й розвивається з нечуваною скорістю. В тім місті виходять такі польські органи: „Gazeta Ludowa“, „Sprawa Polska“, „Gazeta Polska“, „Polska Ludowa“ та два дзєвники. Крім того появили ся численні книжкові видання.

В одній з давніх столиць української державности, а саме в Холмі видавана там преса й скоро позасновувани школи надають тому городови польського вигляду. Також у Луцьку появили ся польські школи в дуже короткім часі по прогнанню Москви.

На рідну школу й захоронку, книжку та пресу звертають усі круги польської суспільности як найбільшу увагу й поширюють їх способом, що дійсно гідний наслідування. Напр. зі звідомлення „Ligi kobiet N. K. N. we Lwowie“ за час від половини липня до 1 жовтня 1915 р. бачимо, що та „ліга“, хоч розпоряджала розмірно невеликим числом учасників (зразу 131, опісля 266) і досить скупими грошовими засобами, — висилає в тім часі польським легіоністам у поле 12 тисяч книжок супроти 615 сорочок, 125 пар шкарпеток, 120 пар рукавичок, 40 рушників і т. п. Та їх жіноча ліга зорганізувала в порозумінню з „Пресовим Бюром“ львівської делегації „N(aczelnego) K(omitetu) N(arodowego)“ відчитову комісію з завданням: впливати передусім на молодіж.

У порозумінню з відчитовою комісією та пресовим бюро ділає „Учительська Рада“, зложена з представників польських гімназій у Львові; вона становить у справах шкільництва дорадний орган N. K. N.

Поруч пресового розвиває свою діяльність ще „Видавниче Бюро“, котре протягом вище згаданого часу продало за 15.000 К різних друків, календарів, співанок і т. п.

У зовсім іншій напрямі розвиває свою діяльність окрема й постійна польська делегація в Будапешті.

Але найбільш імпонуючо представляєть ся польська культурна діяльність у Варшаві. Польська преса заступлена там 71 органами; в тім є 6 двотижневників, 10 дзєвників, 13 місячників і 33 тижневників. Дальше є в Варшаві 7 наукових товариств, понад 80 культурно-просвітних, 23 фахово-просвітних (правниче, літерат.-дзєвникарське, техніків і т. д.), значна скількість артистичних і жіночих товариств, три значніші музеї, 24 публичних читалень і такі більші бібліотеки: гр. Красінських (75.000 творів друкованих і 7.000 рукописей), гр. Замойських (80.000 томів), гр. Пшездзерських (22.270 т.), публична (57.000 т. і 215 часописей) та й університетська.

Шкільництво представляєть ся в Варшаві, як слідує: вищих шкіл є там 8, а саме: університет, політехніка, курси наукові, промислово-рілничі, педагогічні для жінок, вищі торговельні ім. Зелінського та для жінок і музична консерваторія. Середніх шкіл є там 109, з того 35 мужських (в тім 3 жидівські з польською викладною мовою) й 74 жіночі (в тім 17 жидівських). Народніх шкіл є в Варшаві 310, 98 приватних початкових, 46 фребльовок, 56 курсів для неграмотних. Крім того два народні університети, 1 духовна семінарія, 27 шкіл торговельних, 10 учительських семінарій, 19 шкіл артистичних, 17 шкіл музики, співу та драматичної штуки, 30 шкіл для захоронярок, 60 захоронок для дітей, 21 швалень для дівчат, 23 саль до ручних робіт, 17 сиротинських і 5 звичайних приютів.

В разі утворення якогось державного сурогату з „Привислянського краю“, до котрого прилучено-б також непольські землі, вище представлені культурні засоби Варшави й інших польських міст і вироблені в них сили залють ті землі й почнуть відому нам роботу. Пора почислити й оживити культурні сили українського народу для суперництва з могутніми й ще могутнішими сусідами, а передусім звернути увагу на нашу популярну пресу й занеханне безплідних партійних межіусобиць. Инакше чужа активна хвиля далеко-далеко вриватиме наші береги,

Др. Осип Назарук.

З поезій Богдана Лепкого.

Осінь 1915 року.

Сумна ти, осене, сумна
Звичайними роками,
Та нині смуток твій до дна
Відкрив ся перед нами.

Сумна ти пустою ланів,
Природи нищетою,
Заплакана слізьми дощів,
Омрачена імлою.

А нині, осене, ти йдеши
Вже не сумна, — розбілвна!
На голові волосся рвеши
І виєши божевільна.

Мав я також свій рідний край.

Мав я також свій рідний край,
Цвілі там квіти у діброві,
Шумів тавмну пісню гай,
Збіжжа стелили ся чудові
На паску і на короваї. —
Мав я також свій рідний край.

А нині там земля порита,
Біля рова стрілецький рів.
Квітки столочили копита,
Замовкли співи, гай счорнів,
Пшениця, ніби градом збита. —
Щаслив, хто бачив й не здурів!

Мав я також свій рідний край,
Хати в садах вишневих кримиць.
Коли настав чудовий май,
Черемхи у луках розвіємсь,
Ти скажеш: не земля, а рай!
Мав я також свій рідний край.

А нині з сіл сліду немає;
Де хочеш, вітре, там чулай.
З могили череп визирає,
Хрести сторчатъ, як чорний гай,
Між ними тихий сум блукає
І ллють ся сльози, як Дунай.

Жовнірський поет.

Їхав я в околиці Бартви рекувати дерево до будови моста. Дорога випала мені біля коршми, з якої почув я нашу пісню. Зліз з коня та входжу до середини. Була неділя. За столом сиділо до 20 обозників (треняків), обдертих і більше подібних до жебраків, ніж до вояків. Пють хлопці та співають, не один заплаче, обійме другого й той другий також у сльози. Й так мішала ся пісня зі сльозами та нужденним пивом... Я присів ся до них, бо 8 місяців не чув ні рідного слова, ні пісні — та дальше співаємо. Не був то Шевченківський ні Лисенківський концерт у Львові, але, се можу сказати, що було в нім більше щирости й чуття... Се-ж був час, де ми 8 місяців не мали вістки з краю, а „брат Славянин“ здобув Перемишль, казив ся в Галичині та став під Краковом.

Тяжкий був се час!

Один з хлопців каже до мене: „Йой, пане поручнику, вернемо ми в Галичину?“ Я сам не мав великої надії, та що мав сказати хлопцям?

Самому стиснуло ся серце, але сказав: „Вернемо, хлопці! Може не один не найде родини, не один згоріле село, але вернемо, щоб дальше бути в своїй хаті“.

В таким настрою співали ми дальше.

„Гей, хлопці, — каже капраль (зпід Жовкви) заспіваймо пану поручникови пісню, котру ми зложили“.

І я слухав тих слів, прости, а таких глибоких своєю простотою й ліризмом, затямив і подаю до відома:

„Як я, братя, раз сконаю,
Понесіть мя там, де знаю,
Понесіть мя в Галичину,
Де-м родив ся, най там зину.“

І мя красно поховайте
І ще красше заспівайте
І просіть там трошки глини,
Як для мене жовнярини.

Ви мя красно поховали
І до дому повертали.
Аж приходить моя мила,
Дивить, дивить на могилу.

І вона си погадає:
„Хто ту бідний спочиває?“
„Ані плити, ані рути,
Певно мусить жовнярь бути!“

І помалу, помаленьку
Піде слеза по личеньку.
Уломила яворини,
Як для мене жовнярини.

О, краю мій! свята рудно,
Новітня Тров в попеллах!
Перед тобою гну коліно
І кличу: Боже в небесах,
За кров, за муки, за рудно,
Верни, верни нам Україну!

Верни колминю горду славу,
Свободно відітхнути дай!
Недаром молодіж криваву
Голову клала за свій край.
Ішла на смерть, як на забаву,
Віддай нам вітчину, віддай!

У могилі добре бути,
„Ніч“ не видно, „ніч“ не чути;
Ні пташини, ні дівчати
У могилі не видати.

Подаю ту пісеньку нашому читаючому громадянству, як зразок тих терпінь і туги, що переживало наше парубоцтво в вояцькій службі.

Волод. Гадзінський.

Від Редакції.

Не тільки документом настрою українських вояків являється наведена пісенька, але й головню інтересна вона як скорочена перерібка думки Осипа Федьковича, котру для порівняння тут подаємо:

Як я, братя, раз сконаю,
Занесіть мя, де я знаю,
Тай просіть там трошки глини,
Як для мене сиротини.

Ви мя, братя, закопали
Тай до дому повертали.
Аж приходить моя мила,
Дивить, дивить: то могила.

А она си подумав:
Хто ту бідний спочиває? —
Ані плити, ані рути, —
Тутки мусить жовнярь бути.

І помалу, помаленьку
Піде слеза по личеньку;
Уломила яворини,
Як для мене сиротини.

Явір виріс, зеленів,
Сонце світить, сонце грів;
Люди ходя зїле рвати,
Миленької не видати.

Аж прилетит соловіє;
Місяць світить, місяць мріє, —
А оно си заковало, —
Так она миш, так бувало.

У могилі добре бути;
Нич не видно, нич не чути,
Ні пташини, ні дівчати, —
От як жовнярь сиротяти.

Зперед року.

(Жмуток споминів).

Уже давно минув рік, як окривавлений вертав я з поля... А все-таки живо стоїть мені в пам'яті й той страшний образ декількох соток моїх вимушених товаришів недолі й ті дороги, серед яких розходилися наші стони та зойки, й ті лісні стежки, які ми переходили довжезним шнурком, й ті знищені оселі та поля боснійсько-сербського погранича, де не було видно живої людини, тільки гроби, побиті коні, останки ріжних військових предметів і стрілецькі рови.

А по двох днях страшного й памятного на ціле життя маршу прийшли ми серед безнастанного дощу на маленьку стацію, де нас перевязували вдруге та розділювали: цілком легко ранених до полевого шпиталю у недалеких містечку Власеніца, а тяжше ранених в глибину краю. Коли я прийшов на чергу, молодий енергичний лікар, довідавшись, що я Українець, став розпитувати ся в німецькій мові, як там тепер у нас на Україні, а між тим перевязував зручно рану. Я сказав, що не дуже весело, бо Москалі зайшли в Галичину (ще тоді не знав я, що вони залили майже цілу східну Галичину!), але ми не пропадемо, хочби проти нас сприяли всі темні сили. Се йому дуже подобалося й ми завели довшу розмову. Прощався він зі мною дуже сердечно, бажаючи Українцям усього найкращого, а про рану сказав так: „Вона не небезпечна, але й не така дуже легка; за два місяці будете здорові.“

По сій розмові сів я до воза маленької місцевої залізнички, якою переїхав сливе цілу Боснію. В Боснійським Броді перевязували нас знову, а злучивши з іншими транспортами ранених величезним поїздом Червоного Хреста, відставили дальше. На забуду ніколи тих вихуділих блідожовтавих лиць, того страшного сопуху від ран, що уносився у возах, не забуду й вас, товариші недолі, з нашого українського полку. Як сьогодні бачу, як мчить наш поїзд через розлогі поля Хорватії, як гарне її населення кланяється до нас, як сумно хилить голови старі дідусі-хлібороби, як утирають нишком запасками сльози мами й дівчата... Скільки то вже таких поїздів бачили вони перед нашим?! А на стаціях то вже так щедро обдаровували ранених їдженнем і ріжними ласощами, що не було нікого, хто сказав би: Мені мало!

За півтора дня приїхали ми до невеличкого малярського містечка Csáktornya, положеного в куті між Стирією, Хорватією та властивою Угорщиною, яке довоколишнє хорватське населення називало Чаковац. Містечко числило до п'яти тисяч мешканців, значну частину котрих творили Жида (інтелігенція). Подібні відносини мають бути в цілій Угорщині. Мешканці прийняли нас радо, хоч тоді було там у військових касарнях, по школах і в графським замку коло 900 ранених. З причини карантани ізольовано нас п'ять днів, пізніше змішали нас зі старими раненими, між якими були заступлені всі народи австрійської монархії.

Разом з моїми людьми приділили мене до уланських касарень, де містило ся найбільше ранених. Наших людей застав я тут уже декільканадцять. Та що з цього? Всіх їх позаписували за Поляків, бо на запит, якої вони народности, відповідали звичайно, що вони Поляки, а в найкращім разі,

що вони з „Галіції“, отже підходили під ту саму рубрику. Щойно треба було ходити від ліжка до ліжка й переконувати сих „Поляків“, а потім піти до лікаря з жалобою на прилучення наших людей до Поляків, аби над їх головами появилася напись у хорватській мові: Rusin (Лікар-Чех заявив щиро, що він уживає тільки урядової назви).

Цікавіша пригода скоїла ся зі мною другої днини. На подвір'ю приступив до мене тамошній цивільний лікар (мад. Жид), що відносив ся до мене незвичайно приязно й розпитував про рану. Опісля поклепав мене по приятельськи по рамени та сказав: „А браво, браво, перший раз маємо тут нагоду бачити Українця“ (А в його шпиталі було тільки з нашого українського полку понад двадцять осіб!). Та се ще ніщо. По трьох днях побачив він мене знов і спитав, децо вагаючись: „Отже ви російський підданий, чи не так?“ А коли я йому відповів, що я з Галичини й належу до того самого народу, який в Австрії називають урядово Русинами, а на Угорщині Руснаками й що ми не вживаємо сих назв подібно, як російські Українці накиненої їм назви „Малороси“, я бачив, як його наче підтягло... І з тої пори він більше зі мною не говорив. Пізніше мене вже не дуже й дивувало, коли від зовсім поважних чужинців чув такі баламутні вислови: Ja, die Ukrainer sind brav, aber die Ruthenen sind Verräter!... (Так, Українці сміливі, але Русини зрадники).

Та на сім не кінець. Вістка про появу Українця в шпиталі рознесла ся вміть по місті й до мене стали напливати з усіх усюдів то пані, то панночки (звичайно—цікавий народ!), щоб розвідати ся про нечувану ніколи перед тим Україну. А коли я появив ся на місті, чув добре, як за мною й коло мене говорили: Се власне той — Українець. А все-таки, коли я зайшов раз до трафіки, стрінув мене з уст властительки такий запит: „Also sie sind dieser Russe (Отже ви той Москаль)?...“ Я не знав уже тоді, чи мені сміяти ся, чи з досади висварити ся. І знов треба було пояснювати, що Москалі то наші найбільші гнобителі, що ми їх ненавидимо і т. д. і т. д.

Окрему боротьбу мусів я звести з раненими офіцерами за т. зв. „українські зради“. Й ледви чи їх зовсім переконав, тим більше, що тоді не знав ще ні про масові арештування наших передових людей, ні про „обкрієнне“ українських Січових Стрільців, ні багато інших подій, які були відомі моїм противникам... А наших часописей не було. З бідою дістав я якось одно число віденського „Діла“ (мало 2 картки), на вид якого мало не скакав з радости. По прочитанню його нашим людям вислав його зараз товаришам у Сербію. Добряга — товариш, одинокий, що з усіх нас 18 однорічників живе досі в полі, писав тоді, що наші Гуцули плакали з радости, побачивши на власні очі друковане рідне слово, якого вже ніколи не надіяли ся бачити... В тім часі вичитав я в німецьких часописах телеграму про поїздку українських делегатів посла д-ра Цегельського й д-ра Барана на Балкан. Якжеж підбадьорила нас ся коротка телеграма! Скільки яених промінів улила вона в зболілі наші груди, скільки нової енергії й нових надій додала!

І ще одна цікава подія нагадала ся мені з часів мого побуту в шпиталі. Тамошнє жіноцтво завело було між собою гарний звичай розділювати кожного четверга між усіх ранених ласощі. Приходить так одного четверга декілька панночок з кошиком до кімнати, де лежало між иншим і декількох наших. При обділюванні розпитують, якої хто народности, а натрапивши на першого нашого й почувши, що він „Русин“, утікають як сполохані пташки, настрашивши ся мабуть „Москаля“ (Рус — значить по хорватськи Москаль). Очевидно, нашого чоловіка обдарувати забули, чи не хотіли . . . І знову треба було піти між пані, пояснити цілу справу й направити лихо. І справді відтоді відносини змінили ся: бувало тільки відчинят ся двері, а вже чути голос „Für unsere Ukrainer“ (для наших Українців) і наші дістають перші. А яка гордість била тоді з лиць наших воjakів, можна собі представити. Де-ж таки — наш чоловік першим?! Але й наші люде (пані називали їх найнещасли-

війшими з найнещасливіших, бо, поминувши инше лихо, ніхто з нас не мав до тої пори найменшої вістки з рідної хати!), навчили ся відтоді називати себе Українцями.

А на закінченне дещо з розмови з австрійським хорунжим д-ром Реннером (Віденцем), якого наші люде обожали. На запит, як представили ся йому Українці в полі, він говорив з найвищими похвалами: „Українці незвичайно хоробрі та витревалі, а вже до дефензиви матеріал просто таки неоцінений. Хоч між ними великий процент неграмотних, то се не вина самих Українців. Я гордий, що з ними борю ся!“

Отсе були-б найважніші хвилі з мого побуту в шпиталі. А подібні мусів переживати тоді кожний наш тямущий чоловік. Як багато за той один рік змінило ся? Як багато помилок і непорозумінь справлено, а скільки ще треба справити? Як багато неясного за той час розяснено, а скільки ще треба розяснити? Й то не тільки чужинцям, але, на жаль, і нашій власній суспільности . . . *Іван Німчук.*

З угорської України.

У часі мого декількаразового побуту на угорській Україні, а зокрема в часі зимових карпатських боїв мав я нагоду стрічати ся з нашими угорськими земляками та жити в близьких зносинах із тамошніми селянами.

Коли угорсько-українська інтелігенція, з дуже невеликими виїмками, сильно помалярщила ся та знає загалом дуже мало про Україну й про український рух, замітив я в селян загалом велике зацікавлення „закордонними“ братами з Галичини. Селяне всюди радісно витали українські війська та з зацікавленням слухали розмов й оповідань про „Польщу“, де живуть такі самі люде, як вони, але мають свої рідні школи та своїх власних панів, які не цурають ся мужицької мови й уживають її між собою та в публичних урядах. Окремий інтерес проявляли селяне для українського шкільництва й жалували ся дуже на недостачу шкіл і на те, що в школах не вчать по простому. Старі споміж них читали всюди ще з молитовників, друкованих кирилицею, але молодіж носила ся вже з молитовниками, надрукованими латинкою, що зовсім не подобаєть ся старшій генерації, яка на Угорщині дуже сильно стоїть при своїм і не так легко піддаєть ся чужим впливам.

Українські вояки, а зокрема наші Січові Стрільці тішили ся між угорсько-українським народом дуже великою симпатією. Людність не відказувала їм нічого й помогала їм на кождім кроці. Попри мову важну ролю відіграла тут та обставина, що наші інтелігентні вояки громадно йшли до церкви, співали до служби божої, а декуди виступали навіть із цілим хором. Люде дуже собі за те хвалили наших воjakів і горнули ся до них на розмову. Де військо стояло довше, навізували ся ближші зносини з місцевою молодіжю, заводили ся сходи та співи. Молодіж радо перебирала українські народні та патріотичні пісні й мені трапляло ся декілька разів почути від угорсько-українських парубків і дівчат: „Ще не вмерла Україна“, „Гей, там на горі Січ іде“ і т. д. В Чинадєві місцева молодіж присвоїла собі цілий січовий репертуар і коли ми пробували там в якийсь час по Січових Стрільцях, то думали, що живемо в яким свідомім галицьким чи буковинським селі.

Часописей стрічав я мало. Тут і там „Неділю“ та більш нічого. Зате попит за книками й часописями замітив я всюди.

І. С.

Воєнні мільонери.

В часописи „День“ з 19 жовтня подав російський фейлетоніст О. Л. Д'Ор такий вірний малюнок.

- Чи пригадуєте собі Мишу Толстикова?
- Авжеж, розумієть ся! Перед декількома літами, як здаєть ся мені, ранено його в клубі.
- Так, дійсно — й то ще поважно. Вдарено його ліхтарем. Та не про се хочу говорити. Чи знаєте, як йому тепер поводить ся?
- Чи знову що притрапило ся йому? чи може хорий?
- Зовсім ні. Навпаки. Тепер їздить на прохід у власнім самоході. Заробив цілий мільон.
- Виграв?
- Та де там! . . . Заробив на алюмінії. Значно більший дохід приносить се тепер.

- Ну, так . . . але щож він робить з алюмінієм?
- Того ще ніхто не знає певно. Купує або продає. В кождім разі заробляє.
- Як Миша Толстиков прийшов до алюмінія? . . .
- Він не має ніякого алюмінія й ніколи не мав його. Чув тільки випадково, що хтось там десь хоче купити алюміній. Миша пішов до нього й каже: „Я продаю“. Одержав завдаток, але алюмінія не доставив.
- Але як викрутив ся з того інтересу?
- Не було з чого викручувати ся. Той, котрому він продав алюміній, сам не потребував зовсім алюмінія. Звідкись там одержав доставу алюмінія та дістав великий задаток. Потім — проста річ — мусів доказати, що щось робить ся в сій справі. Миша Толстиков зробив з ним спілку. Тепер оба спільники приймають великі замовлення. Роблять величезні інтереси.

— Так, так... Інтерес без великого ризика...

— Таких інтересів маєть ся сьогодні стільки, скільки тільки захочеть ся. Ось напр. Александров...

— Михайло Петрович? Чи все ще клене на злі інтереси, на дорожню?

— Ах, батеньку, як він змінив ся. Сьогодні цінять Михайла Петровича на півтора мільйоника...

— Якжеж знов дійшов Михайло до майна?

— На вагонах, батеньку, на вагонах!...

— Чи буде вагони?

— Пощо має їх будувати? Має їх доставу. Видобуває вагони — ось так... зпід землі. Братаєть ся з начальниками стації... Найгіднійший і найбільше відданий службі начальник стації мякне, як віск, і стає приступний по п'ятихвилинній розмові з Михайлом Петровичем.

— Видно, найшов магічне закляття...

— Здаєть ся. В кождім разі все можна дістати від нього вагонів, скільки захочеть ся. Поїзди інших людей з мукою, ячменем, цукром і сілю тай іншими товарами мерзнуть по дорозі та місяцями стоять на бічних стаційках. Зате вагони нашого приятеля приходять усе на час. Чи чули ви бодай, як поводить ся Іллі Александровичеві?

— Чи підвишили йому пенсію?

— Яку пенсію? Давно вже кинув свій банк. Тепер уже не служить банкам, зате банки служать йому.

— Чи й він збагатив ся?

— Й ще як!

— На алюмінії?

— Ні. На вуглю. Відкрив уголь.

— А се знов де? Нові копальні?

— Пощо копальні? Хто сьогодні відкриває вуголь у копальнях? Метода зовсім перестаріла. Ілля Александрович відкрив великі скількості вугля в угляних промисловців. Було се з хвилиєю вибуху війни. Ілля Александрович заставив тоді все, що мав, і дав задаток.

— Отже заробив гроші...

— Зразу небагато. Потім ішов інтерес щораз краще, йшов і йшов щораз гарнійше. Найбільше заробляв на схиванні угля.

— А крім того хто ще збагатив ся?

— Хто? Всі збагатили ся. Іван Іванович, Петро Александрович, Олексій Петрович, Венямин Ізраїлевич. Іван Іванович заробив на долярах, Петро Александрович на франках, Олексій Петрович на фунтах, а Венямин Ізраїлевич на долярах, фунтах і франках.

— Усі сьогодні мільонерами?

— Усі! Можна-б сказати: ми окружені мільонерами. А що сьогодні не вистарчає цукор, мука й ячмінь, аби покрити запотребованне, то незабаром не стане мільонів для всіх наших мільонерів...

Вісти.

Орган товариства „Вільна Україна.“

Мюнхенське товариство німецьких пособників українських визвольних змагань „В. У.“ видає двотижневник п. з. „Ukrainische Zeitschrift“ (Укр. Часопись). Редактором часописи є др. Фальк Шупп. Видавцем І. Леман (Verlag v. J. F. Lehmann. München SW. 2. Paul Heyse — Str. 26). Ціль часописи освідомлювати своїх читачів про світово-історичні, культурні й літературні події, котрі стоять у звязку з українським рухом або можуть впливати на нього. Також про господарські та соціальні відносини краю даватиме журнал вичерпуючі пояснення. Часопись можуть замовляти також нечлени товариства за ціну 16 марок річно. Замовляти на адресу вид-цтва Лемана: J. F. Lehmanns Verlag, München S. W. 2, Paul Heyse-Strasse 26.

Запросини вступати в члени „Вільної України“.

Президія „Вільної України“ розіслала запросини вписувати ся в члени товариства. Запросини підписали три особи: генерал кінноти барон Гібзаттель як предсідатель, видавець І. Ф. Леман як скарбник і др. Фальк Шупп як секретарь. Текст запросин такий:

Високоповажаний Добродію!

„Вільною Україною“ називаєть ся товариство німецьких пособників українських визвольних змагань, котре за-снувало ся тепер посеред світової війни. Кождий Німець-патріот, що хоче свідомо ділати для забезпечення будучности нашого народу, повинен би проявити свою участь у сім товаристві тим, що стане його пособником або членом.

Багато питатиме, що се Україна й яку причину мають Німці журити ся повстанням нової держави? Між іншим і се причиною всесвітньої війни, що ми, Німці, від часу

засновання держави занехали звернути потрібну увагу на національні питання східної та південно-східної Європи, щоб улекшити зріст нових національних джерел сили прихильного нам напрямку.

Одначе наймогутнійшим східно-європейським національним питанням є для нас потреба зробити нешкідливою російську парову довбню, котра мала нас роздавити по волі почвірного порозуміння. В неустрашеній сміливості відвернуло від нас се нещастє наше військо, але тепер треба запобігти на все повторенню сього московсько-татарського нападу. А се може стати ся тільки тим робом, що ми будемо старати ся визволити від їх гнобителя чужі народи, котрі стогнали під російським ярмом і були приневолені поставити мільйони вояків, а котрі тужать за середно-європейською культурою, й дати їм запоруку повної участі в її вартостях і зробити їх нашими природними союзниками.

Найбільший з чужих народів, котрий з найбільшою тугою сподіваєть ся свого визволення з московського ярма, є український нарід, котрий числить тридцять мільонів людей. Його область простягаєть ся від галицько-російської границі аж до побереж Чорного моря. Також заселені ним північні части Кавказького Краю.

Українці — їх називають Москалі, глузуючи, урядово навмисне „Малоросами“ — се нарід з власною мовою, котра є зовсім окремою від московсько-російської. Колись жила Україна цвітучим національним життем у власних державних організаціях. Один з їх національних героїв, гетьман Мазепа, се відома історично-трагічна особистість, їх національний поет, заразом відродитель визвольних змагань Тарас Шевченко, визначна постать всесвітньої літератури.

Панованне московських царів принесло як найтяжші шкоди сій Україні, придушило її мову та перемінило з по-

літичних причин сей шпихлр і збірник металів Росії з її породу, що рветь ся до освіти, в кріпость темноти.

Одначе тепер, коли наші побідні війська йдуть щораз далі в серце України, сподіваєть ся сей вельми талановитий і шильний селянський нарід свого визволення й державного відродження. В сій цілі утворили Українці „Союз визволення України“, котрий заступає національно-політичні та соціально-економічні інтереси. Наше становище вимагає тепер, аби через визволення сього міцного народу відперто Росію від Чорного моря та забрано їй можлисть новою навалою народів загрожувати з татарських степів нашу культуру та культуру нашого турецького й болгарського союзника. Крім того веде через вільну Україну найблизша дорога з Берліна через Вроцлав, Краків, Львів, Балту до Одеси, а звідти до Перського моря та до будучої залізниці, котрою саме можна доїхати до Індії сухопутною дорогою.

Вільна Україна стає для нашого промислу близько положеною, незвичайно цінною областю, котра може почасти надолужити нам убутки, які принесла нам світова війна.

Тому в нашім власнім добре зрозумілім інтересі мусить нам залежати на тім, аби підперти по силам змагання Українців, що згуртували ся в „Союзі визволення України“.

Цілю нашого товариства є освідомленне німецької суспільности про історію, літературу й артистичне життє українського народу, господарське значінне заселених ним областей і змагання до відбудови його державної самостійности. Товариство підпирає, згідно з розпорядками правительств центральних держав, організації Українців, котрі вони сотворили й ще утворять, а котрі підготовляють державну самостійність при виразнім признанню добре набутих прав неукраїнських меншостей (Німців, Жидів, Польків і т. д.).

До осягнення своїх цілей заложило товариство бюро в Мюнхені. Воно дає своїм членам „Українську Часопись“, що освідомлює про всі фази сього світово-історичного розвитку. Через улаштування наукових викладів з світляними образами, через утворення бібліотеки та складу карт і світляних образків для ужитку членів робитиме товариство все, щоб поширити зрозумінне для нової держави.

Для успішного переведення своїх цілей потребує товариство „Вільна Україна“ підпори всіх Німців, що мають світово-політичну думку, муштин і жінок, котрі хочуть мати забезпеченою будучність нашого народу.

Звертаємо до них покірну просьбу підперти ласкаво наше товариство вступленнем як пособник або член або й дарами та фундаціями.

Одеська „Основа“.

Від вересня с. р. почав в Одесі виходити місячник „Основа“. Вістник письменства, науки та громадського життя. В перших книжках журналу мають ціти писання таких авторів: В. Винниченка, О. Коннор-Віліньскої, С. Волоха, М. Вороного, М. Грінченкової, О. Грушевського, Д. Дорошенка, С. Єфремова, Н. Кибальчич, Івана Неуча Левицького, В. Леонтовича, Ів. Липи, Хв. Матушевського, А. Ніковського, Л. Орленка, С. Павленка, М. Павловського, С. Русової, Л. Старицької-Черняхівської, Г. Чупринки, К. Широцького й ин.

Передплата на рік виносить 8 карб., до кінця с. р. 3 карб. 85 коп. Адреса контори: Одеса, Коблевська вул., No. 30, пом. 6. Передплата на „Основу“ приймаєть ся в українських книгарнях Київ, Харкова, Полтави, Катеринослава,

Одеси, Катеринодару, Петербурга й Москви. За редакцію відповідає І. Гаврилюк.

Просвітні заходи катеринославського земства.

Кореспондент „Русск-их Вѣдомостей“ (ч. 248 з 11 пад.) доносить, що олександрівські земські збори побільшили загальні видамки на просвіту та призначили окрему суму на пересилку книжок із земської бібліотеки земським урядникам у повіті. Крім того збори рішили постарати ся про безплатну пересилку книжок до читання поштою.

Більша рухливість Українців.

Не можна не замітити, — пише „Рѣчь“ (ч. 282), — що в Харкові громадські й кооперативні організації працюють енергичнійше, ніж такіж організації по столицях. Напр. споживче товариство „Обєдненіє“ улаштує щоденно по 4 збори в ріжних частинах міста, вербуючи при тій нагоді нових членів. За коротенький час таких зборів зроблено вже дванадцять.

Дивна евакуація.

При евакуації Лісової гімназії з Київ, показало ся, що на 120 учеників тільки один хотів перенести ся враз з гімназією до її нового осідку. Наслідком того місто відмовило ся видати гімназії обіцяну кільканадцяти-тисячну підмогу на видатки евакуації.

Панахида по Лисенкови.

25 жовтня с. с. відбула ся в Київ, панахида по М. Лисенкови на байківській кладовищі.

„Камбана“ про визволення України.

У статі „Будучий почвірний союз“ вказує „Камбана“ в ч. 2440, що почвірний союз може позбути ся грози від сходу, не тільки відірвавши від Росії Польщу, але головно Україну. Україні також належить ся вповні Чорне море.

Релігійні переслідування в Росії.

Суд у Винниці засудив селянина Рибак на 6 місяців тюрми за те, що він своїм впливом „навернув“ свого 17-літнього сина на баптизм, будім-то допускаючи ся таким робом надужиття батьківської власти.

„Новое Время“ про „Союз визволення України“.

„Новое Время“ пише в великій передовій статі між иншим: „Австрійське правительство не признало з початку окупації прав „малорускаво наречія“ в Холмщині, бажаючи з'єднати собі симпатії польських політиків „австрійської орієнтації“. Але туг на сцену виступив славнозвісний „Союз визволення України“, який заснував свій головний осідок у Відні та всіми способами стараєть ся показати свою відданість Габсбургам. Узгляднюючи заходи сього „Союза визволення України“, австрійське правительство звернуло свою увагу на „малорусское населеніє Холмщини“. Згідно з домаганнем „Союза визволення України“, який у своїм часі звернув ся навіть до султана Могамеда, ухвалено в Відні почати в Холмщині широку пропаганду „українського мазепинства“. Тому з початком шкільного року в народніх школах Холмщини заводить ся нарівні з польською також і науку так званої української мови з фонетичною правописом, котра називаєть ся „габсбургівкою“ в протиставленне до старої київської правописи, що називала ся „романівкою“, на основі підручників, яких уживаєть ся вже 20 років в утраквістичних школах східної Галичини... Опіка й пропаганда мазепинства серед „малоруських“ полонених передана також членам „Союза визволення України“.

Ремісничя школа для українських утікачів у Київ.

„Товариство помочи для людности України“ заводить у Київ, ремісничу школу з бурсою для дітей утікачів. У школі учитимуть дітей ріжного ремесства. Наперед відкривють відділи: шевський, столярський і теслярський.

Переслідування українських кооперативів на Чернігівщині.

„Річч“ доносить, що при чернігівським сільсько-господарським товаристві, котре діставало підмоги від земства та міністерства хліборобства, існував кооперативний виділ з окремим інструктором для кооперації. Недавно при допомозі цього виділу зорганізувалося тут товариство на основі договору місцевих кооперативів (кредитових і споживчих) в цілі закупки предметів побиви та збуту продуктів кооперативної праці. Договір підписано вже та зібрано потрібні матеріальні засоби. Але коли треба було видати ділові друки різного роду, необхідні для провадження справ кооперативного товариства, то поліція не дала на се дозволу, вважаючи таке об'єднання кооперативів незаконним. І справу кооперативного товариства припинено таким робом. Але й того було ще замало для уряду. Губернатор доручив поліції розв'язати губернський і повітовий кооперативні комітети та всі папери кооперативних комітетів заарештувала поліція... А після арешту паперів ідуть у Росії звичайно й арешти осіб. У таких умовах доходить ся працювати українським кооперативам, єдиним суспільним організаціям, котрі могли б ставити поважний опір дорожні, що запанувала тепер у Росії.

На фонд імени О. Русова.

В книгарні „Час“ зложено на фонд імени Ол. Русова при „Добродійнім“ товаристві для видавання дешевих і корисних книжок“ отєї жертви, виказані в 299 числі „Кіевск-ої Мысли“ з 11 пад. с. р. Драгоманов 10 р., Крашенників 50 коп., Мельниць 1 руб., М. Пйонтковський 1 руб., Розенберг 50 коп., Шальман 50 коп., „Люся і Жєня Радзимовські на фонд діда О. Русова“ 6 руб., С. Дусянський 15 руб., П. Кубр 5 руб., Хв. Метельський 5 руб., Чикаленко 10 руб., В. Ігнатович 1 руб.

Пятнадцяте засідання „Загальної Української Ради“.

Пятнадцяте з черги засідання „Заг. Укр. Ради“ відбулося дня 11 грудня 1915. На вступі засідання присутні, стоячи, вислухали посмертної згадки про бл. п. Костя Паньківського. Голова др. Кость Левицький представив коротко головні напрями діяльності Покійного, підносячи, що на кождім полі народньої діяльності Покійник працював з небувалою щирістю, витривалістю й посвятою. Тому належить ся Покійному вдячна пам'ять цілого народу. Далше подав голова до відома Ради, що президія „Заг. Укр. Ради“ вислала на вістку про смерть пок. К. Паньківського письма співчуття для Вп. Вдови. З черги полагоджено справу кураторії для фундації, основаної українськими збігцями в Іміді сим способом, що кураторія має складати ся з ініціатора сеї фундації д-ра Маковського, з кождочасного голови „Загальної Української Ради“ й кождочасного голови „Укр. Боевої Управи“. Фундаційний капітал має зложити ся в „Дністрі“, а проценти від капіталу мають ужити ся на підмоги для інвалідів по Укр. Січ. Стрільцях.

Др. К. Левицький здав вичерпуюче звітлення з діяльності президії за час від останнього засідання „Заг. Укр. Ради. Президія займала ся в тім часі справами внутрішньої політики, відбула конференцію з намісником ген. Колярдом, на котрій обговорено ратункову акцію, справу українського шкільництва, справу приймання Українців до адміністраційної служби, справу язикового розпорядку. Щодо організаційних справ президія прийшла до переконання, що в найблизшій часі треба перевести в краю організацію повітових комітетів „Заг. Укр. Ради“.

У справі адміністрації зайнятих українських країв робила президія заходи, щоб урядників української народности покликано там до урядовання. Міністер судівництва повідомив, що до зайнятих країв покликують ся судіїв і канцелярійних урядників Українців. Крім сього поробила президія

заходи в справі оснований українських часописей на здобутих територіях, так само близька здійснення є справа висилки вербункових офіцерів Укр. Січових Стрільців у зайнятій краї.

У церковних справах не одержала досі президія на свої пропамятні письма ніякої відповіді. Переходячи до зносин з американською Україною, відчитав голова лист д-ра Демидчука з широким звітленням про тамошні українські справи: Український Сойм, Український виконавчий Комітет, інформаційне бюро, англійську часопись і т. п.

У справі увільнення наших людей, узятих у полон Москалями, одержала президія в відповідь на свої заходи письмо від міністерства зовнішніх справ, у котрім повідомляється ся, що російське правительство готове вимінити наших закладників головою за голову за російських закладників в Австрії. В тім напрямі пороблено вже дальші доцільні кроки. З нагоди іменин митр. Шептицького вислано йому телеграму з поздоровленням. Вкінці подав голова до відома, що в найблизшій часі президія поробить заходи, щоб відбу ряд конференцій з визначними парламентаристами союзних держав про українську справу. Се звітлення президії прийнято без дискусії до відома.

З черги В. Темницький подав до відомости „Ради“ звітлення про справи Укр. Січ. Стрільцтва та про заходи президії в сій справі. Опісля прийнято до відома реферат проф. Боберського про діяльність секції для збереження й будови могил і пам'ятників Укр. Січ. Стрільцям і воjakм союзних армій на українських землях. На основі сього реферату порішено приступити до заложення окремого товариства для удержання й окраси могил У. С. Стрільців і воjakів. Подрібний статут сього товариства поручено випрацювати згаданій секції.

Я. Весоловський реферував справу рееміграції укр. виселенців з Америки. На основі сього реферату порішено: 1. Прийняти до відома пропозицію д-ра Демидчука щодо владнання рееміграційних розпорядків для селян з Америки. 2. Склакати в найблизшій часі у Львові анкету представників наших товариств фінансових, господарських, парцеляційних й еміграційних і репрезентантів партійних управ для докладного обговорення й опрацювання справи рееміграції наших людей і капіталів.

З черги подав голова др. К. Левицький до відома „Ради“, що, від нового року почавши, виходитиме в Будапешті тижневик на мадярській мові, присвячений українським справам, редактором якого стане др. Стрипський.

У справі кредитів на ратункову акцію наших фінансових інституцій подав голова до відома пояснення про ужитте та призначенне сих капіталів.

На внесок д-ра Цегельського ухвалено в найкоротшій часі відбути окреме засідання „Заг. Укр. Ради“ в цілі ухвалення енунціяції про українські національно-політичні справи, в котрій „Заг. Укр. Рада“ зайняла би публично становище супроти теперішнього політичного положення та політичних енунціяцій і заходів інших народів. На тім скінчено засідання.

Засланне Галичан.

Доставлених із фронту 8 Галичан вислано з Києва в казанську губернію як „неблагонадьожних“.

Новий кооперативний союз на Україні.

Минулого місяця уконституував ся в Києві новий кооперативний союз, що має за ціль поучувати, лучити й єднати кооперативні товариства на Україні. Головою союзу вибраний П. Пожарський, заступником голови В. Коваль а членами виділу А. Богачевський, Т. Добрянський і Г. Буц. До провірної комісії вибрані Хв. Харіустенко, Х. Барановський, В. Жигаловський, В. Мельників і М. Макар. Крім того вибрано на секретаря агронома Х. Христюка, а на дорадника П. Маркевича.

Українці на Сибірі.

Із Красноярська доносять, що там у падолисті прибула перша партія втікачів із гродненської губернії. До Красноярська їхали втікачі три місяці залізницею: серед дороги багато з них помирало наслідком вичерпання. Красноярці заснували зараз комітет помочі для втікачів і відкрили для них безплатні харчівні та чайні, як у місті, так і в переселенських бараках на залізничній стації.

Меньшиков радить Росіянам наслідувати Німців.

Відомий російський націоналіст Меньшиков, який розмірно недавно ще писав довгезні статі під загальним заголовком „Мусимо перемогти“, зробив ся песимістом і пише в „Новім Времени“: „В останніх тижнях у громадянстві запанував сумнівний погляд, що припинення німецького наступу означає зміну на нашу користь“. Меньшиков остерігає оптимістів, гадаючи, що в Німців вистарчить сил для одночасних воєнних операцій і на Балкані і в Росії. Говорячи про нові величезні озброєння німецьких військ машинними й автоматичними крісами, Меньшиков кличе наслідувати Німців, пишучи: „Добре було-б, якби наші геніяльні винахідці винайшли нові засоби оборони та нападу, більше досконалі ніж у Німців. Але про таке щасте ми й мріяти не можемо. Історія привчила нас не до творчости, а до наслідування. Будемо-ж використовувати сю нашу здібність й утворимо собі, як не кращу, то бодай рівну з ворогом зброю. Іншого способу перемогти ми не маємо.“

Стрілецькі справи.

Сотника Ів. Коссака, проф. п. і к. семінарії, відзначеного за хоробрість хрестом заслуги з воєнної декорацією, приділило міністерство краю оборони як військового радника до спільного цензурного бюро в Відні.

Дар снятинського повіту Українським Січ. Стрільцям.

Установлений комітет, як повідомляє снятинське староство, зібрав у населення того повіту квоту тисячунятесот

Німецька преса про українську справу.

Вроцлавська часопись „Schlesische Zeitung“ з дня 22 жовтня подає зміст викладу про українське питання, який виголосив у Вроцлаві д. Ріхард Гірцух. Прелегент розпочав виклад представленням діяльності „Союзу визволення України“, потім вяснив всесторонню українську справу та закінчив піднесенням значіння визволення України. — Згадку про політику Росії супротив українського народу находимо в статі п. з. „Царь визвольник“, поміщеній д. 13 жовтня в берлінській часописі „Der Tag“. — Про положення укр. народу в Росії згадує теж стаття Ореста Даскалюка п. з. „Політична система Победоносцова“ в берлінському журналі „Die Hilfe“ з д. 14 жовтня. — У статі п. з. „Національне питання на зайнятій області“ подає „Reichspost“ з д. 3 вересня відомість про заходи укр. політичної репрезентації, щоб адміністрацію на українській зайнятій території зорганізовано згідно з потребами українського населення, та підносить велике значіння української школи для тамошньої людности.

Мюнхенський тижневик „Allgemeine Rundschau“ помістив у числах 39 і дальших ряд статей члена німецького парламенту, д-ра Евгена Етера, п. з. „Німеччина, Польща й Україна“. Автор обговорює наперед польське питання, а потім подає широкі інформації щодо української справи, дає огляд історії українського народу, представляє його теперішнє положення та змагання. Сі статі передрукувала часопись „Pfälzer Zeitung“ (Людвігсгафен над Реном) у числах з д. 27, 28 вересня і 7, 8, 9, 11, 12, 18 жовтня. — Берлінський журнал „Der Türmer“ помістив у другім жовтневім зошиті статю Дмитра Донцова п. з. „Росія й Україна“.

корон на закупно приборів до охорони перед студію для Українських Січових Стрільців, що стоять у полі, як також на ціль, яку Укр. Б. Управа узнає за відповідну. Сі гроші вже одержано. — Українська Боева Управа складає отсим щирю подяку славному населенню снятинського повіту й усім тим, хто сею збіркою зайняв ся.

Поміч окалічілим і раненим.

Розпорядок міністра внутрішніх справ з 6 вересня 1915 про пошпитальне лічення та практичне вишколенне ранених й окалічілих військових осіб відносить ся також до Українських Січових Стрільців, до Гуцульських Стрільців й інших воєнних добровольців, а також до т. зв. „Форшпанів“ і всіх, що були зайняті копаннем окопів й іншими воєнними роботами. Так постановляє розпорядок міністерства краю оборони з 29 падолиста 1915, ч. 17524. П. — Як здатність до зарібку зменшила ся у згаданих осіб у часі теперішньої війни через скалічення або спараліжованне або інший наслідок ушкодження й як є надія, що сі люде відзискають зовсім або хоч у части давнійшу здатність до зарібку наслідком дальшого лічення або через практичні вправи, то належить віддати їх під лікарську опіку (в лічницях, приютах, лічничих купелевих місцях, хірургічних й ортопедичних заведеннях) і через практичне вивчення та вишколенне зробити їх здатними до давнього або до нового зарібку. Ті, що потребують штучних частей тіла або ортопедичних помічних приладів, дістануть те все задармо. Як хтось не вдоволений з лічення або практичного вишколення, той може відкликати ся до рішення вмисне для таких справ улаженої комісії, котра остаточно рішає, як дальше лічити, зглядно чого практично вчити (ся постанова не відносить ся до офіцерів). Якби хтось не хотів піддати ся тому ліченню, чи вишколенню, яке йому призначила комісія, або старав ся підступно припізнити, чи ударемнити його вислід, той тратить в цілости або в части право до платні для інвалідів, зглядно право на прийняте до приютів для інвалідів.

Українська Боева Управа.

Автор збиває витворену російським урядом містифікацію про єдність українського й московського народу та виказує рядом аргументів повну самостійність українського народу. — Сю статю передрукувала берлінська часопись „Die Post“ з д. 20 жовтня.

Дня 7 вересня принесла часопись „Rheinisch-Westfälische Zeitung“ (Ессен) статю п. з. „Українці й Поляки“. Статя займаєт ся з нагоди вступлення союзних військ з Польського Королівства на українські землі вясненнем українсько-польських відносин в історії й теперішности. Згадуючи про найновіші висгупи Поляків з домаганням влучення до самостійної Польщі українських територій, виказує статя, що східна Галичина, Холмщина й Волинь є корінними українськими краями. „Зовсім певно — читаємо в статі — не лежить в інтересі центральних держав підпирати польські претенсії на українські землі... Польські фантазії про сотворенне держави з понад 20 міліонами населення падутъ, коли відділити від Поляків Українців і Литовців“.

Швайцарська часопись „Neue Zürcher Zeitung“ з д. 23 жовтня приносить статю пера д-ра Евгена Левицького п. з. „Українські змагання“. Є се відповідь на деякі твердження, піднесені в обговорюваній уже нами статі, поміщеній д. 29 вересня в тій самій часописі п. з. „Україна“. Др. Левицький вясняє передовсім причини й історичний перебіг боротьби Українців з Поляками, яку автор попередньої статі представив незначним „тертем“ поміж обома народами, та представляє докладнійше дійсні відносини між обома народами в Галичині перед вибухом війни. Далі простує автор невірні твердження автора щодо змагань

українського народу під теперішню хвилю та дає дійсний образ теперішньої політичної програми нашого народу. — Сю статю передрукувала д. 31 жовтня часопись „Berliner Neueste Nachrichten“ п. з. „Політична програма Українців“.

Часопись „Rheinisch-Westfälische Zeitung“ (Ессен) помістила д. 14 жовтня статейку п. з. „Англієць про поневолені України Росією“, в якій поданий зміст викладу про українське питання, виголошеного безпосередно перед вибухом війни в Лондоні Англієм Бедвіном Сендсом. Прелегент осудив у своїм викладі переслідування українського народу в Росії та висловив погляд, що визволення України згід російського яра було б просто щастем для цілої Європи, бо через те втратила-б Росія всяке значіння в Європі та стала ся-б азійською державою, до чого вона одіноко надасть ся. Сю статю подала д. 16 жовтня також часопись „Gablitzer Tagblatt“.

Віденська „Deutsche Presse“ з д. 16 жовтня помістила статю п. з. „Обіцянки пана Яворського для Жидів й Українців“. Є се зміст статі президента Польського Національного Комітету, Володимира Яворського, поміщеної в першій числі часописи „Polnische Blätter“, про відношення Поляків до Українців і Жидів. Автор признає „тим Українцям, котрі живуть у Польщі“, право на повний національний розвиток і підносить потребу спільної боротьби Поляків й Українців проти Росії.

У звязку з побідним походом союзних військ на Волині помістила д. 4 вересня віденська „Arbeiter-Zeitung“ вступну статю п. з. „Перед брамами Сходу“, присвячену українському питанню. Автор підносить, що українське питання являєть ся для широких кругів у центральних державах великою загадкою, й обговорює причини йгноранції, яка панує загально в сих державах в такій важній справі. Щойно побідні союзні армії загнали ся гень на землі сеї незваної України. „Хто з усіх сих борців — питає автор — знає бодай, де вона починаєть ся? А хто щойно, де її кінець? Хто передчував, які історичні перевороти розбуджують ся тепер наново, а які приготують ся в будучині?“ Тут подає автор короткий перегляд історії українського народу та його відродження. Змагання до знищення українського національного руху було по його думці причиною московського наїзду на східну Галичину. „Ніщо, навіть утрата Польщі, — пише автор — не болить російську інтелігенцію так дуже, як розбитте їх військ у східній Галичині, як невдача її улоблених бажань“. Зміст сеї статі подала софійська часопись „Bulgarische Handelszeitung“ з д. 10 вересня п. з. „Українське питання“.

Карльсбадська часопись „Volkswille“ з д. 19 вересня помістила статю п. з. „Україна“. Автор подає на вступі відомости про український нарід й його розміщення та малює декількома рисами його історичну долю. В часі теперішньої війни підносить ся з української сторони щораз голоснійше домагання самостійности. Й чому-ж би ні? питає автор. Коли Полякам робить ся надію на національне визволення, то чому властиво відмовити ся-б мало його українському народові? Світова війна видвинула питання, які її ініціаторам навіть не снили ся. „На наших очах розбуджують ся народи з вікового національного сну. Народи, в душі яких колишня державна самостійність жила вже лиш як байка, як стара казка з сїрих прадідних часів, прокидають ся від грохоту гремучих мерзерів сеї велитенської боротьби, а мрячні сні стають живучим бажанням, яке все більше гаряче й нетерпеливо домагаєть ся свого сповнення. Чи Україну вже в сій війні вирветь ся з тіла московського кольоса, сього ніхто не годен передбачити; чи визволення українського народу та відзискання його державної самостійности буде предметом калькуляції миролюбивих дипломатів, сього сьогодні не може ніхто рішити. Але що український нарід по сій війні стане иншим як перед війною, що вона вирве його відразу з психології його неісторичности, щодо того не може бути

ніякого сумніву. І так поставить він одного дня сам питання своєї державної самостійности перед Європою та зробить українське питання європейським питанням, як се передтим було з балканським питанням“.

Берлінська часопись „Tägliche Rundschau“ помістила в половині вересня статю про польське питання, в якій дотикає також польсько-українських відносин. Супроти польських домагань відновлення історичної Польщі з влученням українських земель заявляєть ся часопись ось як:

„Про те для нас не може бути мови. Як що мало-б дійсно дійти до сотворення польського самодержавного самозаряду, про що нам не відомо, то не можна віддати йому під ніякою умовою непольських, зокрема українських національних частин. Зокрема було-б конче бажаним, щоб через розділ українську східну Галичину увільнено тривало та вповні згід польського пановання. Що для Поляків є справедливим, те мусить бути слущним і супротив Українців з якими ми Німці не маємо надто ніяких спірних пунктів, а противно маємо цілий ряд спільних інтересів“. Сю знамениту статю передрукувала часопись „Karlsbader Bodeblatt“ з д. 18 вересня п. з. „Погляди в Німеччині про Поляків“.

Про переслідування українського народу в Росії в теперішню хвилю подавали німецькі часописи багато вісток з приводу дебат в останній російській Думі, зокрема з приводу інтерпеляції в справі переслідування української преси. Крім заміток у цілій пресі подала часопись „Reichspost“ з д. 25 вересня п. з. „Заборона преси й національне переслідування“ переклад статі з „Рґчи“ про відповідні думські наради.

Занотувати далі треба ряд статей більше інформаційного характеру про окуповані українські землі й український воєнний терен. Так часопись „Reichspost“ з д. 23-го вересня приносить статю В. Калиновича п. з. „Із новішої історії Волині“, в якій поданий огляд історії Волині від часів Болеслава Тройденевича до найновіших часів і представлені русифікаційні змагання Росії серед волинських Українців. Той самий автор помістив крім того в „Reichspost“ такі інформаційні статі: д. 1 вересня п. з. „Ріки й земельні скарби Волині“, д. 3 вересня п. з. „Національне питання на зайнятих областях“ і д. 4 вересня п. з. „Історично-географічні замітки про новий воєнний терен“.

Часопись „Frankfurter Zeitung“ з д. 16 вересня подає в статі п. з. „Простір поміж Тернополем, Тереховлею та Стиром“ історію Тернополя й Тереховлі географічні відомости про Поділля. Сю статю подала також віденська часопись „Oesterreichische Volkszeitung“ з д. 14 вересня. — Часопись „Leipziger Tagblatt“ з дня 12 вересня помістила статю п. з. „Україна, нова воєнна область (Шпихлір Росії)“, в якій подані історично-географічні відомости про російську Україну та представлено економічне значіння здобуття її центральними державами. — Дня 2 вересня подала часопись „Frankfurter Zeitung“ інформаційну статю п. з. „Міста на Волині“. Сю статю передрукували м. ин. „Oesterreichische Volkszeitung“ (Відень) з дня 10 вересня, „Neues Pester Journal“ з д. 7 вересня, „Pester Lloyd“ з дня 12 вересня, „Arbeiterwille“ (Ірап) з д. 12 вересня. — Віденська часопись „Die Zeit“ подала д. 8 вересня статю Франца Віндера п. з. „Полісе.“ Часопись „Neue Freie Presse“ помістила д. 12 вересня замітку п. з. „Волинь“. Часопись „Reichenberger Zeitung“ подала 4 вересня статю п. з. „Город Потоцького“ (про Бучач), д. 10 вересня статю п. з. „Укріпленний військовий округ Київ“, в якій м. ин. подана історія Києва, дня 12 вересня історичну замітку п. з. Волинь“. — Часопись „Pester Lloyd“ з д. 12 вересня помістила п. з. „Полудневій схід Росії“ опис подорожі по Україні пера д-ра З. Зонненфельда. — Берлінська часопись „Vorwärts“ приносить в числі д. 12 вересня статю п. з. „Біла Русь“.

Дня 3 жовтня помістила часопись „Frankfurter Zeitung“ статю п. з. „Хаос народів на Сході“, в якій поданий

між иншим огляд української історії й сучасного положення українського народу. — Часопись „Deutsche Leipziger Zeitung“ з д. 6 жовтня подає в статі п. з. „Про народи західно-російського терену“ війни відомости про українське населення Волині й Поділля. — Часопись „Schwäbischer Merkur“ (Штутгарт) з д. 27 жовтня подає в статі п. з. „Серед Українців“ вражіння свого кореспондента з побуту серед угорських Українців. — У статі п. з. „Війна й наука географії“, поміщеній дня 21 вересня в часописи „Reichspost“, виказує Волод. Калинович численними яркими прикладами з німецьких підручників повну недостачу основних відомостей про Україну навіть серед ученого німецького світа. Дня 4 вересня помістила часопись „Frankfurter Zeitung“ статю Рудольфа Міллера п. з. „Ватикан і Росія“, в якій автор обговорює між иншим переслідування гр.-кат. церкви на Україні.

Багато статей, що дотикають української справи, зв'язані далі з російським наїздом й австрійсько-німецькою офензивою в східній Галичині. Часопись „Neue Freie Presse“ помістила статю свого кореспондента, Рода-Рода, п. з. „Визвольники Червоної Русі“, в якій автор говорить про насильне вивоження українського населення з Галичини в глибину Росії. Дня 14 вересня подала часопись „Neues Wiener Tagblatt“ статю пера Йосифа Гома п. з. „Російські дні у Львові“. Автор утік з російської неволі та переховував ся потайки у Львові, де мав нагоду пізнати український наїзд, його історію й визвольні змагання. — Часопись „Pester Lloyd“ подає д. 12 вересня статю свого кореспондента Е. Ст., в якій автор описує свою стрічу з укр. стрілицею Іриною Кузівною, що перебувала тоді в одному з будапештєвських шпиталів. — Военний журнал „Unsere Krieger“ (Відень) подав у числі з 1 жовтня знімки укр. стрілиць С. Галечко й А. Дмитерко з підписом „Дівчата як українські стрілиці“. — Загально помістила німецька преса зміст телеграми, висланої полковником Гр. Коссаком до цісаря в річницю відмаршу Укр. Січових Стрільців на поле бою, й відповідь на неї, а також зазив до складання святочних дарунків для стрілиць. — Часопись „Reichspost“ подала дня 27 жовтня за нашою часописею п. з. „У сибірській самоті“ лист д-ра Володимира Охримовича з заслання.

Деякі статі принесла німецька преса з описом табору українських збігців в Імнді.

Віденський журнал „Oesterreichische Illustrierte Rundschau“ з дня 1 жовтня присвятив сій темі статю п. з. „Величавий новий табір для збігців у Імнді“. До статі доданий ряд ілюстрацій улаштувань у таборі й укр. типів. Гарну статю про життя в таборі подала дня 22 вересня часопись „Wiener Allgemeine Zeitung“ п. з. „Під знаком соняшника. Серед українських збігців“. Автор починає статю загальними рефлексіями про укр. наїзд і порівнює його з соняшником, що звертає ся все до світла. — Віденська „Neue Illustrierte Zeitung“ приносить у статі з дня 15 вересня статю п. з. „Цісарське свято в таборі для українських збігців у Імнді“. До статі додана одна ілюстрація. — Урядова „Wiener Zeitung“ подала 3 жовтня замітку про гостину архикнягині Марії Йосифи в таборі в Імнді.

Виказ складок

на цілі „Союзу визволення України“:

1) Скибинський 12·20 К. як складку в Вольфсбергу, на котру зложили ся: по 2 К. Володимир Скоморівський і Н. Зацерковний; Іван Шура 1·30 К.; Юрко Жуковський 1·10 К.; по 1 К.: Василь Грицишин, Роман Жуковський і Віліям Маврер; по 50 сот.: Олекса Муцинський, Василь Пастущин, Іван і Володимир Скибинські; по 40 сот.: Іван Стафіняк і Антін Сулятицький. 2) В. Онуферко 7 К. (3+4); Ол. Трильовський 3 К. Разом 22·20 К.

на Українських Січових Стрільців:

Вінкент Яворський 50 К. (на кояду), О. Косаревич 20 К., др. Е. Любарський—Письменний (свій писарський

гонорар) 15 К. (3 К. + 12 К.), кадет Василь Лукіянів 10 К., Н. Н. 10 К., В. Онуферко 6 К., Євген Греньків і товариші 4·30 К., Прокопович—Пришлівський 4 К., Ол. Трильовський 2 К., Потаковський 1 К.

У. С. С. вістун Андрій Бабюк з Пядик коло Коломиї передав через д-ра О. Назарука 52·27 К., як збірку на У. С. С. його села з таким листом:

„Село Пядики, пов. Коломия, зачисляєть ся до найсвідоміших сіл повіта. В битвах у маю знищили село Москалі, а головно безпощадно зруйнували гордість селян, їх величню народню святиню „Народний Дім“ і спалили деякі хати. Коли тільки австрійські хоробрі війська відперли ворогів, люде взяли ся наново до праці на народній ниві. Не вважаючи на те, що нашли ся в тяжкій нужді, не забули на молодих своїх січовиків, що з крісом у руках мстять ся за їх кривду. На зазив о. Глібовицького зложили одної неділі, в спілці з малим сусіднім селом Іади-Добровідка, 200 корон. За половину грошей купили та вислали своїм стрільцям у поле найпотрібніші річі, а другу половину вислали на мої руки, щоб я післяв їх, де належить, що й роблю. Ми Укр. Січові Стрільці села Пядик і Іадів висловлюємо чесним громадянам щире спасибі, а як найвища подяка від нас хай буде пожертвоування нашого молоденького життя в обороні рідної землі та в цілі здобуття волі для України. Писано в полі 12. X. 1915.

На збірку сю зложили отеї Вп. П. з Пядик:

О. Глібовицький, Сікорський, Бабюк Дм., Мельничук Мих. Дм., Гнатюк Мих., Мельничук Ник., Шевчук Ник. Ів., Ковбасюківна Кат., Кутапівський Фед., Червінська Катруся, Бабюк Іван, Замулінський Гнат, Олійник, Діц Яків, Біланюк Яків, Остафійчук Іван, Чередарик Анна, Германюк Гафія, Червінський Іван, Яцько Андр., Яцків Дмитро, Любонький Никола, Мельничук Анна п. Ник., Гнатюк Мих., Полюк Онуфр., Міліянчук Іван, Макачук Дмитро, Краснецький Дмитро, Гнатюк Марія Кат., Шевчук Никола Ф., Шевчук Юрко, Чорненський Іван, Палій Яків, Полюк Юрко, Ковальчук Іван, Палій Олена, Гуцуляк Дмитро, п. Ковальська, Гнатюк Анна, Срулько Абрам, Чорний Іван, Томенчук Іван, Мельничук Онуфр. Федора, Ткачук Доця, Костюк Катер, Ксеня Остафійчук, Карковська ж. Юзя, Плошак Гриць і Роман, Піддобрівний Юрко, Ткачук Грицько, Ткачук Андр., Ник., Голотівна, Мельничук Онуфр. Мих., Романюк Яків, Чередарчук Марія ж. Петра, Ткачук Онуфр., Ткачук Василь Волошин Василь, Гнатюк Іван, Остафійчук Петро, Замулінський Никола, Замулінський Йос., Замулінський Антін і Никола Карла, Чередарчук Василь і Дмитро, Романюк Стефан, Романюк Парася, Германюк Йосиф, Мельничук Мих. Федора, Палій Онуфр., Мельничук Марія ж. Мих., Плошак Доця, Волошин Стефан, Гнатюк Марія, Гнатюк Анна з Паліїв, Книгиницький Михайло, Гнатюк Федір, Шраєр Мозес, Тепер Фроїм й инші.

З Іадів—Добровідки:

Медведюк Марія, Гайовий Дмитро, Плещук Стеф., Семенюківна Гафія, Костюк Юстина, Камінська Марія, Кваснюк Нестор, Мельничук Гаф., Матлюк Юрко, Ткачук Дм., Ткачук Семен, Мельничук Вас., Гошовський Никола, проф. Бенеш Никола, Ткачук Дмитро Вас., Гайовий Ник., Люхнич Йосиф, Муликівна Доцька, Пацак Дмитро і Юрко, Турейчук, Пацак Стеф., Рубич Дм., Мельничук Марія Ник., Мельничук Вас. Дмитра, Дерехович Гриць, Мельничук Семен, Озоринський Мих., Титик Андр., Рудак Стеф., Плещук Анна, Будзівнівна Ксеня, Венгринюк Ілько, Ославська Мар., Рубич Парас., Ткачук Доця В., Семенюк Пар., Макачук Пар., Морський, Ратова, Пастернак Парас., Ткачук Петро і Анна, нач. гром. Ткачук Матій, Люхнич Марія Петр., Люхнич Сем., Рубич Петро Ів., Анна Михайла, Петро, Никола, Анна Василя Ткачуки й инші.

На фонд задоволення культурно-духових потреб полонених Українців зложив Вінкент Яворський 25 К.

Заклик до громадян у справі опіки й допомоги нашим землякам-полоненим з російської України.

Президія „Союза визволення України“ закликає отсим наше громадянство до збирання жертв на задоволення культурно-духових потреб наших земляків, що перебувають як полонені з російської армії в таборах воєнно-полонених в Австро-Угорщині.

Число полонених-Українців усе зростає (в одній Австро-Угорщині їх буде вже більше ніж 150 000), а ще швидше зростають їх насущні потреби мати в руках рідне друковане слово. До „Союза“, котрий від довшого часу заопікував ся задоволенням отсих духових потреб своїх земляків, звертаєть ся через Червоний Хрест усе більше й більше, як окремих одиниць, так і цілих гуртів полонених з проханням надсилати всілякі книжки й комплетувати українські бібліотеки. На се потрібно все більше й більше матеріальних засобів.

Полонені мають право числити в своїм положенню на поміч цілого рідного громадянства. І „Союз визволення України“ певний, що наш патріотичний загал щедро підіпре сю важну національну справу.

Жертви потрібні, як у грошах, так і в книжках й інших друках. „Союз“ просить надсилати твори красного письменства (наших клясиків), передусім повне видання творів Шевченка, різні популярні видання для народу (видавництва „Просвіти“), кооперативні й хліборобські книжки та періодичні видання, драматичні твори, збірники пісень і ноти до них, різні шкільні підручники на українській мові, річники українських тижневників і місячників, портрети українських діячів і т. п.

Усі жертви просимо надсилати на адресу адміністрації видань „Союза“: Wien, VIII., Josefstädterstraße 79, II. Stiege, Tür 6.

На посилках і грошевих переказах надписувати: „Для полонених“.

До наших читачів і прихильників.

Для широкого поширення, на святочні дарунки, зокрема для українських вояків і всіх українських читалень і товариських гуртів надають ся передусім отсеї дешеві видання „Союза визволення України“:

Тарас Шевченко. Кобзарь. Вибір поезій, випуск I. і II. Відень, 1915. Ціна кожного вип. брош. 1 кор., в оправі 1 кор. 40 сот.

Відомости про російську Україну (Січовим Стрільцям). Царгород, 1915. З друкарні „Союза визволення України“. Ціна 15 сот.

Сім Пісень. Гостинець для українських вояків від „Союза визволення України“ (з поемами). Ціна 20 сот. (При масових замовленнях знижка 25%).

Календарь „Союза визволення України“ на рік 1916. Відень, 1915. (Незабаром вийде з друку). Ціна 1 кор.

Др. Володимир Левицький. Як живеть ся українському народови в Австрії. Відень, 1915. Ціна 20 сот.

Др. Вол. Старосольський. Національний і соціальний момент в українській історії. Відень, 1915. Ціна 10 сот.

Др. Л. Цегельський. Самостійна Україна. Звідки взяли ся і що значать назви „Русь і Україна“. З картою України. Відень, 1915. Ціна 30 сот.

{ Б. Лепкий. Чим жива українська література? } Відень, 1915.
{ В. Сімович. Короткий огляд укр. літератури. } Ціна 20 сот.
„Великий Лях“ Т. Шевченка. З передмовою й поясненнями д-ра В. Сімовича. Відень, 1915. Ціна 30 сот.
Проф. М. Грушевський. Як жив український народ. Коротка історія України. З малюнками. Царгород, 1915. Ціна 50 сот.
Богдан Заклинський. Що треба знати кожному Українцеві? Відень, 1915. Ціна 20 сот.

Крім того поручаєть ся такі видання „Союза визволення України“ про українську справу:

Der Krieg, die Ukraina und die Balkanstaaten. Відень, 1915. Ціна 40 сот.

Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in ihrer historischen Entwicklung. Відень, 1915. Ціна 50 сот.

George Cleinow. Das Problem der Ukraina. Відень, 1915. Ціна 20 сот.

S. Rudnizkyj. L' Ucraina e gli Ucraini, Рим, 1914. З картою України. Ціна 50 сот.

Всі видання можна набути в адміністрації видань С. В. Укр. Wien, VIII., Josefstädterstrasse 79, II. Stiege, Tür 6. Книгарням знижка 25 процент. Гроші просить ся висилати з гори переказом або почтовими марками.

Виходить що-дня рано. **Діло.** Видає: Вид.Спіл. „Діло“.

Редакція й Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10. —

Експедиція: вул. Руська ч. 1.

Начальний редактор: Василь Панейко.

Передплата

	в Австро-Угорщині,	за границею.	у Львові
місячно	2-40 К		2 К
чвертьрічно	7.— „		6 „
піврічно	14.— „	20 К	12 „
цілорічно	28.— „	40 „	24 „

Зміна адреси 50 сот. Ціна примірника у Львові 6 сот., поза Львовом 8 сот., на зайнятих територіях 5 коп.

Українське Слово.

Політична, економічно-суспільна
— й літературна газета. —

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ У ЛЬВОВІ.

Видає й відповідає за редакцію: др. Сидір Голубович.

Адреса редакції й адміністрації: Львів,
Руська 3; експедиції: Бляхарська 11.

Умови передплати:

У Львові:		У краю і державі:	
На рік	К 18.—	На рік	К 24.—
На півроку	„ 9.—	На півроку	„ 12.—
На чверть року	„ 5.—	На чверть року	„ 6.—
На місяць	„ 2.—	На місяць	„ 2.50

Ціна одного примірника 6 сот., по-за Львовом 10 с.

Зміст: С. Томашівський. Війна й Україна. V. — Російські воєнні цілі — Маруся. З російської України (допис з Києва). — Незабутній пам'яті. Костя Паньківського. — Др. Ос. Назарук. Польська активність. — З поезій Б. Лепкого: Осінь 1915, Мав я також свій рідний край. — Волод. Гадзінський. Жовтєвський поет. — Іван Німчук. Зперед року. — І. С. З Угорської України. — Воєнні міліонери. — Вісти: Орган т-ства „Вільна Україна“. Запросини вступати в члени „В. У.“. Одеська „Основа“. Просвітні заходи катеринославського земства. Вільна рухливість Українців. Дивна евакуація. Панахида по Лисенкові. „Камбана“ про визволення України. Релігійні переслідування в Росії. „Новое Время“ про „Союз визв. Укр.“. Ремієничя школа для укр. утікачів у Києві. Переслідуванне укр. кооперативів на Чернігівщині. На фонд ім. О. Русова. Пятнадцяте засіданне „З. У. Р.“. Засланне Галича. Новий кооперативний союз на Україні. Українці на Сибірі. Меншиков радить Росіянам наслідувати Німців. Стрільські справи. Дар святинського повіту Укр. С. Стрільцям. Поміч овалічили і раненим. — Німецька преса про укр. справу. — Виказ складок.

Відповідає за редакцію: Волод. Віберович.
З друкарні Адольфа Гольшавзена у Відні.

